

Beköszöntő

A társadalomtudomány Internet-percepciója és recepciója

Az Internet-tudomány az elmúlt években végigment a diszciplínává válás útján. Létrejött mintegy félszáz, lektorált szakfolyóirata, amelyek közül a legjelentősebbek bebizonyították, hogy ma már nemigen van modern társadalomtudományi ütközet digitális segédcsapatok nélkül. A *New Media and Society*, a *Convergence*, a *Cyber-Geography Research Bulletin*, az *Information, Communication & Society* és a *Terminal* mellett a kizárólag Weben létező *First Monday*, *C-theory*, *Netfuture* vagy *TechKnowLogia* a legmagasabb tudományos standardok alapján működik. A referencialáncba szerveződő Internet-szakirodalom mára mintegy félezer kötetet jelent, kb. két tucat „klasszikus” és 50-60 szignifikáns munkával. Gombamód szaporodik a szakosított kutatóintézeti hálózat, a világon kb. félszáz frissen létrehozott intézettel, évi kb. 400 jelesebb, Internet-vonatkozású konferenciával. Megalakult és négy alkalommal rendezett rangos világkonferenciát az Internet-kutatók nemzetközi szervezete, az *AoIR* (Association of Internet Researchers), és rajta kívül számos, kutatási feladatokat ellátó szakmai tömörülés jött létre. A www.netzwissenschaft.de oldalain mindent megtalálunk, ami az Internet-tudományhoz köthet: 14 ezernél több, kategorizált link Internet-kutatással foglalkozó szakemberekről, kutatóintézetekről, kutatási projektekről, periodikákról, konferenciákról, könyvekről, esszékről.

Az Internet-tudomány zömét a hagyományos társadalomtudományok forrásvidékei felől érkező, maguknak kutatási területeket már kifejezetten és egyre inkább csak az Internettel kapcsolatban definiáló szerzők „termelik”. Annál érdekesebb megvizsgálni, hogy vajon ebben kimerül-e a „mainstream” társadalomtudomány percepciója és recepciója – másképp: éri-e újfajta, minőségileg más kihívás az egyes diszciplínákat, mint hogy megoldásaik, szemléletük és apparátusuk Internet-specifikus kutatásokba „vándorol át”?

Amikor a társadalomelmélet nagy rendszeralkotói elkezdtek társadalommodelleket építeni, jellemzően alrendszerekre tagolt óriásmátrixok formájában, a média már akkor is kakukktojás volt: önálló kategória-e, vagy mindegyik alrendszernek fontos modulja? Nagy kérdés, hogy az Internet, ez az integráló erejű „szupermédia” vajon ezeket a dilemmákat aktualizálja-e, vagy a váltás paradigmatisabb ennél? A „hálózat” köré konvergáló tudások vajon új metszés- és vonzésponttá teszik-e az Internet-jelenséget? Bizonyára nem véletlen, hogy Manuel Castells a „hálózatosodás” fogalma köré épített nagy társadalomelméleti trilógiája (*The Information Age I-III.*) után egy „szellősebb” könyvecskében (*The Internet Galaxy*) éppen a világháló kér-

déseit járja körül? Mi az üzenete annak, hogy formálódik a hálózatok átfogó, a társadalom- és természettudományokat is egyesítő tudománya, a science of network (élén a magyar származású Barabási Albert-Lászlóval)?

Egyelőre még az útkeresés és a kérdések megfogalmazása zajlik. Mostani tematikus válogatásunkban a szociológia, a nyelvészet, a történettudomány, a jogtudomány, a politológia, a kommunikációelmélet, a néprajz és a pszichológia képviselői tesznek kísérletet arra, hogy ösvényeket és válaszokat találjanak.

Z. Karvalics László

A tanulmányok az NKFP „Internet és társadalom” c. programjának részeként születtek meg.